

ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် COVID-19

International IDEA Technical Paper 1/2020

ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် Covid-19 ရောဂါသည် ပြည်သူ့ရေးရာဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် အားလုံးပါဝင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပေါ်စေရန် ပေါင်းစပ်ဖြည့်ဆည်းရန်လိုအပ်သော ပုံမှန်လုပ်ဆောင်ရမည့် လုပ်ငန်းများအပေါ် များစွာ အကျိုးသက်ရောက်စေပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်များသည်လည်း ပုံမှန်လုပ်ဆောင်ရမည့် လုပ်ငန်းများထဲမှ တစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသော အချိန်ကာလတစ်ခုအတွက် ရွေးကောက်ခံ အစိုးရအကြီးအကဲများကို အတည်ပြုရန် သို့မဟုတ် ဖယ်ရှားရန် ပြည်သူလူထုတွင် အခွင့်အရေးရှိခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီ၏ အနှစ်သာရနှင့် စံချိန်စံညွှန်းဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်သည် အများနှင့်ဆိုင်သော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခြင်းသည် လူအများအား တစ်စုတစ်စည်းထဲ ရှိစေသည့်အတွက် COVID-19 ကဲ့သို့သော ရောဂါကို ဖြစ်ပွားစေသည့် virus ပိုး ပြန့်ပွားစေမှုကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ အသိပေးထားသည့်အကြံပြုချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးကပ်ရောဂါဖြစ်ပွားခြင်း ကဲ့သို့သော ထူးခြားသည့်အခြေအနေမျိုးများတွင် ပုံမှန်လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် ဒီမိုကရက်တစ် အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ ဝတ္တရားများကို အာမခံနိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်ရမည်။ ယခု စာတမ်းသည် COVID-19 ရောဂါပြန့်ပွားနေစဉ်အတောအတွင်း ရွေးကောက်ပွဲများအား စီမံခန့်ခွဲဆောင်ရွက်နေကြရသည့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲသူများ၊ အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အဓိကကျသည့် အချက်များကို ကနဦးခြုံငုံသုံးသပ် ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

နိဒါန်း

COVID-19 ကဲ့သို့ ကူးစက်ရောဂါ ပြန့်ပွားခြင်းနှင့် အစိုးရ/အစိုးရဌာနများ၏ ကူးစက်ရောဂါထိန်းချုပ်မှု စီမံဆောင်ရွက် ချက်များသည် ရွေးကောက်ပွဲများအား စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် အချိန်သတ်မှတ်ခြင်းတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရနှင့်

နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာအရ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အချက်များပင်ဖြစ်ပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် မဲဆန္ဒရှင်များနှင့် မဲရုံတာဝန်ရှိဝန်ထမ်းများ ပါဝင်ပါသည်။ ယခုကဲ့သို့ ကူးစက်ရောဂါပြန့်ပွားနေချိန်ကာလအတွင်း အစိုးရနှင့် ရွေးကောက်ပွဲစီမံခန့်ခွဲရေးဌာနများအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲများအား ဆက်လက်ကျင်းပရမည်လား ဆိုင်းငံ့ထားရမည်လား ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် လူထုသွားလာလှုပ်ရှားမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ညွှန်ကြားချက်အား ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် ဖြစ်ပါသည်။ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ခြင်းတွင် မဲစာရင်းပြုစုခြင်း၊ ရွေးကောက်ပွဲဝန်ထမ်းများခန့်ထားခြင်းနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်း၊ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအမည်စာရင်း၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ မဲဆွယ်စည်းရုံးခြင်း၊ မဲရုံသုံးပစ္စည်းများစုဆောင်းခြင်းနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းခြင်းစသည့် ရွေးကောက်ပွဲစက်ဝန်းရှိ လုပ်ငန်းများအား လုံခြုံစွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန် စဉ်းစားဆုံးဖြတ်သင့်ပေသည်။

လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ခြင်းများသည် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်များအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်စေပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲဝန်ထမ်းများနှင့် မဲဆန္ဒရှင်များအား ကာကွယ်ရန် ပြန်လည်မွမ်းမံထားသည့် ကျန်းမာရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာလမ်းညွှန်ချက်များကို ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲရေးတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်း ဆောင်ရွက်နိုင်သော်လည်း ရွေးကောက်ပွဲစီမံခန့်ခွဲရေးဌာန၏ ငွေကြေးအရင်းအမြစ်နှင့် အသစ်ရေးဆွဲလိုက်သည့် ကျန်းမာရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များကို မိတ်ဆက်သည့်အချိန်နှင့် ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပမည့်အချိန်တို့ကြား အချိန်ရရှိမှုအပေါ် မူတည်၍ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲစီမံခန့်ခွဲရေးဌာနအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲ တရားဝင်ဖြစ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှုတို့အား ထိပါးမှုမရှိဘဲ လိုအပ်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်အသစ်များ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် ဖြစ်နိုင်ချေရှိမှုကို ရှာဖွေကာ သုံးသပ်အကဲဖြတ်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ အစိုးရဌာနများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ပြုလုပ်သင့်သည်။ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှု၏ ရလဒ်များကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။ အခြားသောမဲပေးခြင်းနည်းစနစ်များအစား ကျဉ်းကျပ်သည့်နေရာတစ်ခုတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့်တကွ လူထုကိုစုဝေးစေပြီး မဲရုံများတွင် မဲပေးစေကာ ရွေးကောက်ပွဲအား ကျင်းပခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မည့် အကျိုးဆက်များနှင့် ရွေးကောက်ပွဲအား ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းကြောင့် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်နိုင်မှုတို့ကို ချိန်ထိုးဆုံးဖြတ်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိတည်ဆဲ စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှုများအပြင် အသစ်အသစ်သော စမ်းသပ်လုပ်ဆောင်သည့် စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှုများသည် ရွေးကောက်ပွဲစီမံခန့်ခွဲရေးဌာန၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကုန်ဆုံးသွားခြင်း၊ တည်ဆဲစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ချုပ်ဆိုထားသည့်စာချုပ်များနှင့် မကိုက်ညီသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအသစ်များ (သို့) ရရှိထားသည့် ဘတ်ဂျက်များ ရုပ်သိမ်းခြင်းစသည့် စိန်ခေါ်မှုအသစ်များကို ပိုမိုဖြစ်ပွားစေပါလိမ့်မည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် လိုက်ဘေးရီးယားနိုင်ငံ (Liberia)၌ အီဘိုလာကူးစက်ရောဂါဖြစ်ပွားနေစဉ်အတောအတွင်း အချို့မြို့ပြဒေသများ မပါဝင်ဘဲ ရွေးကောက်ပွဲများအား ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ ပဋိပက္ခများသက်ရောက်မှုဒဏ်ကို

ခံစားခဲ့ရသည့် နိုင်ငံများတွင်လည်း လုံခြုံမှုမရှိခြင်းကြောင့် ဒေသအချို့တွင် ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိပေ- ဥပမာ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ (၂၀၁၈ ခုနှစ်)။ ၂၀၂၀ မတ်လတွင် COVID-19 ကူးစက်ရောဂါကြောင့် အီတလီ၊ စပိန်နှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့တွင် နိုင်ငံသားများ၏ သွားလာလှုပ်ရှားမှုကို ကန့်သတ်ခဲ့သည်။ အီတလီနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံပြင်ဆင်ရေး ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲအား မသေချာမရေရာစွာ ဆိုင်းငံ့ထားခဲ့ပြီး ပြင်သစ်နိုင်ငံတွင် ရွေးကောက်ပွဲများအား ကျင်းပခဲ့သော်လည်း ပြီးခဲ့သည့် ရွေးကောက်ပွဲများထက် (သို့) ကြိုတင်ခန့်မှန်းထားသည်ထက် မဲပေးသူဦးရေ တော်တော်လေး နည်းပါးခဲ့သည်။

ရွေးကောက်ပွဲတစ်ခုစီစဉ်ရာတွင် အဓိကထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့်အချက်များ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ရွေးကောက်ပွဲချိတ်ဆက်နေမှု

ရွေးကောက်ပွဲများကို တစ်နိုင်ငံလုံးအဆင့်၊ ဒေသန္တရအဆင့်၊ နိုင်ငံပေါင်းစုံအဆင့် စသည်ဖြင့် ကျင်းပကြပါသည်။ အချို့ရွေးကောက်ပွဲများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံအရ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးအရ လွန်စွာအရေးပါပြီး နိုင်ငံတော်ဘတ်ဂျက်လုံခြုံရေး သို့မဟုတ် ဥပဒေဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်စဉ် သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်တွင် ယန္တရားတစ်ခုအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပါသည်။ အချို့ရွေးကောက်ပွဲများမှာ မဲပေးသူဦးရေ ပြည့်မှီရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဒေသန္တရရွေးကောက်ပွဲများအတွက် နိုင်ငံ၏ အချို့နေရာများတွင် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးခြိမ်းခြောက်မှုများ ရှိနိုင်မည် ဖြစ်သော်လည်း အချို့နေရာများတွင် ရှိချင်မှရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် COVID-19 ကူးစက်ရောဂါ၏ ကြုံတွေ့နိုင်ခြေ နည်းနိုင်ပေသည်။

မဲဆွယ်စည်းရုံးခြင်းအတွက် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည့် နည်းလမ်းများ

လူစုလူဝေးဖြင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးခြင်း ၊ တစ်အိမ်ဆင်းတစ်အိမ်တက် မဲဆွယ်ခြင်းနှင့် မြို့တွင်းခန်းမများတွင် မဲဆွယ်ခြင်းတို့သည် ထင်ရှားသည့် အားလုံးပါဝင်သည့် ဒီမိုကရေစနစ်၏ အရေးကြီးသည့် အခန်းကဏ္ဍပင်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ရွေးကောက်ပွဲမဲဆွယ်ခြင်းများကို အင်တာနက်၊ လူမှုကွန်ယက်တို့မှတစ်ဆင့် ပိုမိုလုပ်ကိုင်လာကြသည်။ အဆိုပါအင်တာနက်၊ လူမှုကွန်ယက် တို့မှတစ်ဆင့် မဲဆွယ်ခြင်းသည် သွားလာလှုပ်ရှားမှုများအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များရှိနေသည့်အချိန်တွင် မဲဆန္ဒရှင်များနှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအကြား တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးထိတွေ့မှုမရှိဘဲ လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းတစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။

အဝေးမှနေ၍ မဲပေးနိုင်မည့် ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများ

မဲရုံတွင် လူကိုယ်တိုင်မဲပေးခြင်းမဟုတ်ဘဲ စာတိုက်မှတစ်ဆင့်၊ ကွန်ပျူတာ သို့မဟုတ် ဖုန်း application မှတစ်ဆင့် အွန်လိုင်းမှ မဲပေးခြင်း၊ စသည်ဖြင့် ပြည်သူလူထုအား အဝေးမှနေ၍ မဲပေးနိုင်မည့် အထူးမဲပေးခြင်း အစီအမံများသည် လူကိုယ်တိုင်မဲပေးခြင်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ကျန်းမာရေးနှင့် လုံခြုံရေးအန္တရာယ်အား လျော့ပါးစေနိုင်ပါသည်။ သို့သော်

ငွေကြေးကုန်ကျစရိတ်များသည် အဟန့်အတား ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ အဝေးမှမဲပေးခြင်းအား လုံလောက်သည့်ပြင်ဆင်မှု၊ အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများစုဆောင်းခြင်းနှင့် သင်တန်းပေးခြင်းများအတွက် အကောင်အထည်ဖော်ရမည့် အချိန် လောက်ငှမှုမရှိခြင်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ဥပဒေမူဘောင်များသည်လည်း အဟန့်အတား ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပေသည်။ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အယုံအကြည်ကင်းမဲ့ခြင်းသည်လည်း အခြားရွေးချယ်စရာ မဲပေးနိုင်သည့်နည်းလမ်းများအပေါ် ယုံကြည်မှုကို လျော့ကျစေသည်။ ရွေးကောက်ပွဲသမာသမတ်ကျမှုကို ခြိမ်းခြောက်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည့်အချက်များသည် အခြားသော မဲပေးနိုင်သည့်နည်းလမ်းများဖြင့် အဆင်ပြေချောမွေ့နိုင်မှုကို လျော့ရဲစေသည်။

အဝေးမှ မဲပေးနိုင်ရန် စီစဉ်မှုများသည် မဲရုံတွင် လူကိုယ်တိုင်လာ၍ မဲပေးခြင်းအား အစားထိုးရန်မဟုတ်ဘဲ ဖြည့်စွက် ဆောင်ရွက်ရန်အတွက်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အဝေးမှမဲပေးခြင်းနည်းစနစ်များအား အပြည့်အဝထိန်းချုပ်နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ အချို့ အခြေအနေများတွင် ရွေးကောက်ပွဲသမာသမတ်ကျမှုအတွက် အဟန့်အတားဖြစ်စေနိုင်ပေသည်။ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် မဲရုံများသည် ရွေးကောက်ပွဲသမာသမတ်ကျမှုအား အကာအကွယ်ပေးနိုင်သည့် အကောင်းဆုံးအရာပင်ဖြစ်ပါသည်။ မဲရုံများသည် မဲဝယ်ခြင်း၊ မဲပေးရန် အကျပ်ကိုင်ခြင်း၊ မိသားစုဝင်များ အတူတကွမဲပေးခြင်း ကဲ့သို့သော ပုံမှန်မဟုတ်သည့် မဲပေးခြင်းများအား လျော့ကျစေသည့်အပြင် ရွေးကောက်ပွဲသမာသမတ်ကျမှုနှင့် လျှို့ဝှက်မှုရှိခြင်း အတွက် အာမခံချက်ပေးနိုင်ပေသည်။ မဲရုံများတွင် မဲပေးခြင်းသည် ရွေးကောက်ပွဲများမှ ထောက်ပံ့ပေးသည့် နိုင်ငံရေးတွင် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု လူမှုရေးရာတန်ဖိုးကို မြှင့်တင်နိုင်စွမ်း ရှိပေသည်။

စာတိုက်မှတစ်ဆင့် မဲပေးခြင်းသည် ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် စာတိုက်ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းငှားရမ်းခြင်းနှင့် မဲရေတွက်သည့် ဝန်ထမ်းများ ရွေးချယ်ခန့်ထားရေးတို့ကဲ့သို့သော အထောက်အကူပြုရေးအားထုတ်မှုများ ကြီးကြီးမားမား လိုအပ်လေ့ရှိပြီး နီးကပ်စွာ ကြီးကြပ်မှုအောက်တွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် မဲရေတွက်မည့် အရာရှိများ လိုအပ်ပေသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းများအား COVID-19 ကဲ့သို့ကူးစက်ရောဂါဖြစ်ပွားနေစဉ်အတွင်း လုံခြုံစွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန်မှာ စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

အသက်အရွက်ကြီးရင့်သောသူများကဲ့သို့ ကျန်းမာရေးအခြေအနေ ပိုမိုစိုးရိမ်ရသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်အများစုရှိရာ ဒေသများ၌ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပရာတွင် အဝေးမှမဲပေးခြင်းစနစ်သည် မဲပေးသူများ အရေအတွက်ကို ထိန်းသိမ်းနိုင်မည့်အပြင် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးပါဝင်မှုကို ထိရောက်မှုရှိနိုင်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ပြည်သူ/ပြည်သားများနှင့် မဲရုံဝန်ထမ်းများ၏ ကျန်းမာရေးကာကွယ်ခြင်းနှင့် ရောဂါကူးစက်ခြင်းကို ကန့်သတ်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ရှင်းလင်းမှုရှိသည့် ဥပဒေမူဘောင်အတွင်းမှ ကိုယ်စားမဲပေးခြင်းသည်လည်း အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သူများနှင့် အခြား မဲရုံသို့ မလာနိုင်သောသူများ(vulnerable groups) အတွက် မဲရုံသို့လာစရာမလိုဘဲ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်နိုင်သည့် ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းတစ်ခုပင်ဖြစ်ပါသည်။ မဲဆန္ဒရှင်များအား အသစ်ချမှတ်လိုက်သည့် မည်သည့်မဲပေးခြင်းစနစ်အသစ် ကိုမဆို အသိပေးရန် လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။

အချို့နိုင်ငံများတွင် COVID-19 ကူးစက်ရောဂါကြောင့် ပြည်သူလူထု သွားလာလှုပ်ရှားမှုအား ကန့်သတ်ထားချိန်တွင် သတင်းမီဒီယာမဲဆွယ်ခြင်းသည်လည်း ၎င်းတို့၏ အိမ်များတွင် ကန့်သတ်ထားခံထားရသော မဲဆန္ဒရှင် များနှင့် ရေပန်းအစားဆုံးသော ဆက်သွယ်မှုတစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။ သတင်းမီဒီယာမဲဆွယ်ခြင်းတွင် တီဗွီ ၊ ရေဒီယို၊ အင်တာနက် နှင့် လူမှုကွန်ယက်စာမျက်နှာတို့မှတစ်ဆင့် မဲဆွယ်ခြင်းတို့ပါဝင်ပါသည်။

Case study: နယူးဇီလန်နိုင်ငံတွင် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ (၂) ကြိမ်နှင့် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတို့တွင် အသုံးပြု နိုင်မည့် ရွေးချယ်စရာ မဲပေးခြင်း နည်းစနစ်များအား စဉ်းစားနေပါသည်။

နယူးဇီလန်နိုင်ငံ ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်သည် ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ကျင်းပရန် လျာထားသည့် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် မဲရုံသို့ မလာနိုင်သည့် မဲဆန္ဒရှင်များအတွက် ရွေးချယ်စရာမဲပေးခြင်းအစီအစဉ်များအား စဉ်းစားနေပါသည်။ လက်ရှိ နိုင်ငံခြားတွင်နေထိုင်ကြသည့် မဲဆန္ဒရှင်များအတွက်အသုံးပြုနေသည့် မဲစာရွက်အား ဒေါင်းလုတ် (download) ပြုလုပ်၍ ၎င်းတို့ မဲပေးထားသည့် စာရွက်အား တင်နိုင်သည့် (upload) အွန်လိုင်းဝန်ဆောင်မှု ၊ မျက်စိမမြင်သူများ၊ အမြင်အာရုံတစ်ဝက်ချွတ်ယွင်းနေသူများနှင့် ခန္ဓာကိုယ်မသန်စွမ်းသူများအတွက် မဲပေးနိုင်သည့် တယ်လီဖုန်းအသံဖမ်းပြီး ပေးပို့နိုင်သည့် telephone dictation voting service (သို့သော် ဤနည်းလမ်းတွင် မဲပေးမည့်သူသည် အကူအညီမပါဘဲ မဲပေးခြင်း ဖြစ်သည်။) လက်ရှိအချိန်ထိ ရွေးကောက်ပွဲတွင် တစ်ခါမှအသုံးပြုထားခြင်းမရှိသည့် ကိုယ်စားမဲပေးခြင်းနှင့် စာတိုက်မှတစ်ဆင့် မဲပေးခြင်းဝန်ဆောင်မှုနှင့် ဖုန်းဖြင့်လျှို့ဝှက်မဲပေးခြင်း (mobile ballot boxes) ဝန်ဆောင်မှုတို့အား ဆောင်ရွက်ရန် စဉ်းစားနေပါသည်။

သတင်းရင်းမြစ်: နယူးဇီလန်နိုင်ငံ ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်ရုံး ဝက်ဆိုဒ်မှ ဖြစ်သည်။

ရွေးကောက်ပွဲအား ဆက်လက်ကျင်းပခြင်း (သို့) ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းသည် ၎င်း၏တရားဝင်ဖြစ်မှုအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိလိမ့်မည်လား။

ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပသည့်ပုံစံ၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ရွေးကောက်ပွဲချိတ်ဆက်နေမှုနှင့် ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပမည့် ကနဦးလျာထားသည့်ရက်တို့သည် ရွေးကောက်ပွဲအား ဆက်လက်ကျင်းပရမည်လား ရွှေ့ဆိုင်းရမည်လား ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားမည့်အချက်ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပခြင်းသည်လည်း တရားဝင်ဖြစ်မှုကို လျော့ကျစေနိုင်သည့်အတွက် ရွေးကောက်ပွဲရွှေ့ဆိုင်းမည်ဆိုလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ကောင်းကျိုးဆိုးကျိုးနှင့် ဆက်လက်ကျင်းပမည်ဆိုလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ကောင်းကျိုးဆိုးကျိုးများအား နှိုင်းယှဉ်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

ပြည်သူ့အသံ ပျောက်ဆုံးခြင်း

ရွေးကောက်ပွဲများသည် ပြည်သူလူထုအား အစိုးရ (သို့) ၎င်းတို့အား ကိုယ်စားပြုသည့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ အား ဖယ်ရှားခြင်း၊ အစားထိုးခြင်းများအား ပြုလုပ်နိုင်ရန် အခွင့်အရေးပေးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲများအား ရွှေ့ဆိုင်းမည်ဆိုပါက အချိန်အတိုင်းအတာတစ်ခုထိ ပြည်သူလူထု၏ အသံများပျောက်ဆုံးသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး တောင်းဆိုခြင်း

ရွေးကောက်ပွဲများအား ရွှေ့ဆိုင်းမည်ဆိုပါက (သဘောတရားအရ) နိုင်ငံရေးပါတီများအားလုံး၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်သင့်ပေသည်။ လက်ရှိအစိုးရသည် နိုင်ငံရေးအကျိုးအမြတ်အတွက် တစ်ဖက်သတ် ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အန္တရာယ် သို့မဟုတ် အနည်းဆုံးတော့ နိုင်ငံရေးအကျိုးအမြတ်ကို သိရှိ၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပေသည်။ သို့မှသာ လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် ယုံကြည်မှုလျော့နည်းခြင်းကို ရှောင်ရှားနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ထွက်ပေါ်လာသည့်ရလဒ် တရားဝင်ဖြစ်ပါမည်။

မဲပေးသူဦးရေအပေါ် သက်ရောက်မှု

ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ပြည်သူလူထုတစ်ရပ်လုံး လူမျိုး/ဘာသာမရွေး တူညီစွာပါဝင်ခွင့်နှင့် မဲပေးသူဦးရေများပြား ခြင်းတို့သည် ဒီမိုကရေစီရွေးကောက်ပွဲများ၏ အကောင်းဆုံးသော ဝိသေသလက္ခဏာပင်ဖြစ်ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဝိသေသလက္ခဏာနှင့်မပြည့်စုံပါက ထိုရွေးကောက်ပွဲသည် အားလုံးပါဝင်မှုမရှိ လူအချို့မှ ပုံဖော်ထားသည့် ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ကူးစက်ရောဂါဖြန့်ပွားနေစဉ်ကာလအတွင်း ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပပါက မဲလာပေးသူဦးရေ လျော့နည်းနိုင်မှုကြောင့် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းအား လျော့ကျစေသည်။ ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ၎င်းတို့မိသားစုဝင်များ၏ ကျန်းမာရေးကို စိုးရိမ်သောကြောင့် မဲပေးမှုလျော့နည်းနိုင်ပါသည်။ အများပါဝင်မှုပုံစံမဟုတ်သည့်အတွက်ကြောင့် ရွေးကောက်ပွဲ၏ တရားဝင်ဖြစ်မှုလျော့ကျနိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် COVID-19 ကူးစက်နိုင်သည့် ကျန်းမာရေးအခြေအနေရှိသူများ မဲလာပေးရန် ပို၍လျော့နည်းနိုင်ပေသည်။ ရွေးကောက်ပွဲများ ဆက်လက်ကျင်းပခြင်းသည် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အများပါဝင်မှုအား လျော့နည်းစေနိုင်ပါသည်။ (James and Garnett 2020).

နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုအပေါ် သက်ရောက်မှု

နိုင်ငံရေးမဲဆွယ်မှုများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြုလုပ်ခြင်း၊ ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒကိစ္စရပ်များအပေါ် ပြည်သူလူထု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆွေးနွေးကြမှုတို့သည် ဒီမိုကရေစီရွေးကောက်ပွဲများ၏ ဝိသေသလက္ခဏာပင်ဖြစ်ပေသည်။ ပြည်သူလူထု သွားလာလှုပ်ရှားအား ကန့်သတ်ထားခြင်းသည် ထိုဝိသေသလက္ခဏာအား ထိခိုက်စေနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင်

လက်ရှိဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် ကူးစက်ရောဂါသည် မည်သည့်ရွေးကောက်ပွဲမဲဆွယ်စည်းရုံးခြင်းကိုမဆို အဟန့်အတားဖြစ်စေပြီး ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒ ကိစ္စရပ်များအား အများနားလည်လက်ခံလာအောင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးခြင်းများကို ဟန့်တားနိုင်ပေသည်။

Case study: ချီလီနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဆိုင်ရာ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲအား ခြောက်လကြာရွှေ့ဆိုင်းခြင်း။

ချီလီနိုင်ငံ၌ ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်မူကြမ်းရေးဆွဲရေး လူထု ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရန် စီစဉ်ထားပါသည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၉ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံရေးပါတီပေါင်း (၁၅)ခု၏ နိုင်ငံရေးသဘော တူညီမှုဖြင့် အဆိုပါ ဆန္ဒခံယူပွဲအား ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၂၅ ရက်နေ့သို့ ပြောင်းရွှေ့ကျင်းပရန် သတ်မှတ်ခဲ့ကြပါသည်။ ချီလီနိုင်ငံသမ္မတ Sebastián Piñera မှ အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်အား နိုင်ငံ၏ ရောဂါကာကွယ်ထိန်းချုပ်ရေးရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် နိုင်ငံ အတွင်း ရုတ်တရက်ဖြစ်ပွားသည့် ရက် ၉၀ ကပ်ဘေး (90-day state of catastrophe) အဖြစ် ကြေညာခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလကတည်းက နိုင်ငံအတွင်း ကန့်ကွယ်သူအများအပြားမှ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်အား ရေးဆွဲရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြသည့်အတွက် ယခုဆုံးဖြတ်ချက်မှာ အရေးကြီးသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ အသစ်သတ်မှတ်လိုက်သည့်ရက်တွင် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ကျင်းပနိုင်ရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံပြင်ဆင်ခြင်းဥပဒေကြမ်းကို လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံမှ အတည်ပြုထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ (Source: McGowan 2020)

ရွေးကောက်ပွဲရွှေ့ဆိုင်းခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီဖြစ်သလား။

အရေးပေါ်အခြေအနေတွင်ရွေးကောက်ပွဲများရွှေ့ပြောင်းခြင်းအားဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပခြင်းသည် ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေအတွင်း ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပခြင်းသည် အရေးပေါ်အသက်ကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ငန်းတွင် အသုံးပြုရမည့် အရင်းအမြစ်များအား ရွေးကောက်ပွဲအတွက် ပြောင်း၍ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ကျင့်ဝတ်စောင့်ထိန်းမှုမရှိသည့် အစိုးရသည် အရေးပေါ်အခြေအနေ တားမြစ်ချက်များ အသုံးပြုခွင့်ကို အတိုက်အခံကိုယ်စားလှယ်လောင်းများနှင့် ဝေဖန်သည့် သတင်းမီဒီယာများကို ဖိနှိပ်ရန် အသုံးပြုနိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိသည် (ဥပမာ- အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခွင့်အာဏာ)။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် အရေးပေါ်အခြေအနေအတွင်း ကျင်းပသည့်ရွေးကောက်ပွဲများကို လွတ်လပ်မှုနှင့် တရားမျှတမှုနည်းအောင် ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲများ ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အရေးပေါ်ကြေညာချက်မှ ကွဲထွက်စေကောင်း ကွဲထွက်စေပါ သည်။ ရွေးကောက်ပွဲများ ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းမရှိဘဲ နိုင်ငံ၏ အရေးပေါ်ကြေညာချက်တစ်ခု ထုတ်ပြန်ရန် (သို့) အရေး ပေါ်ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်ခြင်းမရှိဘဲ ရွေးကောက်ပွဲများအား ရွှေ့ဆိုင်းရန် ပြုလုပ်နိုင်ပေသည်။ အချို့ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ များတွင် အရေးပေါ်အခြေအနေအတွင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်ခြင်းကို တားမြစ်ထားပါသည်။ အောက်ဖော်ပြပါ အခြေခံအကြောင်းတရား (၄) ချက်ရှိပါသည်-

(က) အရေးပေါ်အခြေအနေအတောအတွင်း လက်ရှိကြုံတွေ့နေရသည့် အကြောက်တရားနှင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများအတွက် အလျင်အမြန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချကာ ရေရှည်တွင် ရရှိလာနိုင်မည့် အကျိုးစီးပွားများကို လျစ်လျူရှုခြင်းကြောင့် ဒီမိုကရေစီအား ကြီးမားစွာ ထိခိုက်စေနိုင်သည်။

(ခ) အရေးပေါ်အခြေအနေကာလအတွင်း အုပ်ချုပ်မှုရေးအာဏာကိုမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် အခွင့်အရေးများအပေါ် ကန့်သတ်ခြင်းသည် အစိုးရအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံပြင်ဆင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် တရားမျှတမှုမရှိဘဲ လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်းကို လွယ်ကူစေသည်။

(ဂ) အချို့သောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ခြင်းကို ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် ထောက်ခံကြောင်း သို့မဟုတ် ကန့်ကွက်ကြောင်း ဖော်ပြနိုင်ရန် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ (သို့) ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲတစ်ရပ် ကျင်းပရန်လိုအပ်ပြီး အရေးပေါ်အခြေအနေကာလအတွင်း စီစဉ်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်မှာမူ ခဲယဉ်းနိုင်သည်။

(ဃ) အရေးပေါ်အခြေအနေကာလအသက်ဝင်နေစဉ်အတွင်း အရေးပေါ်အခြေအနေတစ်ရပ် ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဖွဲ့စည်းပုံဥပဒေဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်များကို (၎င်းတို့၏သက်ရောက်မှုများ၊ ကာလသတ်မှတ်ချက်နှင့် လုံခြုံရေးအစီအမံများ) ပြင်ဆင်ရန် တားမြစ်ထားသည်။ ဤသို့ဖြင့် နိုင်ငံ၏အရေးပေါ်အခြေအနေထုတ်ပြန်ချက်ကာလအား တိုးမြှင့်ခြင်း သို့မဟုတ် အာဏာအလွဲသုံးစားပြုလုပ်ခြင်းတို့ကို ကာကွယ်ထားသည်။ (Bulmer 2018: 27, 31)

Case study: ဂျာမနီနိုင်ငံ ဘဗေးရီးယားဒေသ (The German state of Bavaria) ၌ ဒုတိယအချီ ဒေသန္တရရွေးကောက်ပွဲများတွင် စာတိုက် မှမဲပေးခြင်းအား အသုံးပြုမည်ဖြစ်ပါသည်။

Bavaria ၌ ပထမအချီ ဒေသန္တရရွေးကောက်ပွဲများကို ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် မဲရုံများတွင် လူ ကိုယ်တိုင်လာရောက်မဲပေးခြင်းနှင့်စာတိုက်မှမဲပေးခြင်းတို့အားအသုံးပြု၍ ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ဒုတိယအချီ ရွေးကောက်ပွဲများကို ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပခဲ့ပြီး စာတိုက်မှမဲပေးခြင်းကိုသာ အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆုံးဖြတ်ခြင်းမှာ COVID-19 ကူးစက်ရောဂါအား ကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် အနေနီးကပ်မှုမှတစ်ဆင့်ကူးစက်နိုင်မည့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အန္တရာယ်တို့ကြောင့် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းနှင့် အထောက်အကူပြုအစီအစဉ်များကို ပထမအချီအပြီးတွင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ (Source: Süddeutsche Zeitung 2020)

COVID-19 ကူးစက်ရောဂါဖြစ်ပွားနေစဉ်အတွင်း မဲရုံများလိုက်နာရမည့် လမ်းညွှန်ချက်များ

- ရွေးကောက်ပွဲနေ့မတိုင်မီ ရွေးကောက်ပွဲဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည့် အချက်များမှာ-
 - မဲရုံများတွင် လူထုထပ်မှုကိုလျော့ချရန်နှင့် လူတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တိုက်ရိုက်ထိတွေ့မှုအနည်းဆုံးသော မဲပေးခြင်း နည်းလမ်းများဖြင့် မဲဆန္ဒရှင်များအား မဲပေးစေရန်၊

- တရားဥပဒေအရ ခွင့်ပြုမည်ဆိုပါက စာတိုက်မှတစ်ဆင့်မဲပေးခြင်း (Postal voting) ကို အားပေးရန်၊
- ရွေးကောက်ပွဲနေ့တွင် လူထုထပ်မူလျော့ချရန်အတွက် အခြေအနေပေါ်မူတည်၍ ရက်များခွဲ၍ မဲပေးခြင်း (Early voting) အားပေးရန်၊
- မဲရုံသို့လူကိုယ်တိုင်လာ၍ မဲထည့်မည့် မဲဆန္ဒရှင်များအား မဲရုံသို့ လူထုထပ်မံသည့်အချိန်တွင်လာရောက်ခြင်းကို အားပေးရန်၊

မဲရုံတွင်လုပ်ကိုင်ကြရသည့် ဝန်ထမ်းများနှင့် မဲဆန္ဒရှင်များအတွက် အကာအကွယ်ပေးရန် ဆောင်ရွက်ရမည့် အချက်များမှာ -

- စက္ကန့် (၂၀) ကြာ ရေ၊ ဆပ်ပြာတို့ဖြင့် မကြာခဏ လက်ဆေးပေးခြင်း၊ ရေနံဆပ်ပြာမရနိုင်ပါက alcohol ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းပါဝင်သည့် alcohol-based hand sanitiser များအသုံးပြုခြင်း၊ မဲရုံအတွင်းတွင် ရှင်းလင်းသည့် ညွှန်ကြားချက်များအား ပြသထားခြင်း၊
- မလိုအပ်သည့် မဲဆန္ဒရှင်စိစစ်ရေးစာရွက်များကို ကိုင်တွယ်ခြင်းအား ရှောင်ရှားခြင်း၊
- မဲဆန္ဒရှင်တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးကြား ၁.၅ မီတာထက်ဝေးပြီးနေစေသည့် လူအချင်းချင်းခပ်လှမ်းလှမ်းမှနေစေသည့် နည်းစနစ်များဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်စေခြင်း၊ တစ်ချိန်တည်း မဲရုံအတွင်း ဝင်ရောက်ရန် ခွင့်ပြုမည့် လူဦးရေအားကန့်သတ်ထားခြင်း၊
- မဲပေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ခဲတံ၊ မဲပေးသည့်ပစ္စည်းကိရိယာများ အသုံးမပြုခင်နှင့် အသုံးပြုပြီးနောက် သို့မဟုတ် နောက်ဆုံးအဆင့်မဲပေးခြင်းများ မလုပ်ဆောင်မီနှင့် လုပ်ဆောင်ပြီးနောက် alcohol ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းပါဝင်သည့် alcohol-based hand sanitiser များဖြင့် ဆေးကြောနိုင်ရန် ထောက်ပံ့ခြင်း၊
- alcohol-based hand sanitiser များအား မြင်သာသည့်နေရာများ၊ မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းသည့်စားပွဲများ၊ ဝင်ပေါက်များကဲ့သို့သော မကြာခဏအသုံးပြုသည့် နေရာများတွင် ထားရှိခြင်း၊
- စားပွဲများ၊ တံခါးဘုများ၊ မီးခလုတ်အပိတ်အဖွင့်နေရာများ၊ လက်ရမ်းများ၊ ခုံစောင်းများ၊ အိမ်သာများ၊ ရေပိုက်ခေါင်းနှင့် ရေစင်များအား မကြာခဏ သန့်စင်သည့် ဖျန်းပတ်ဆေးဖြင့် သန့်ရှင်းခြင်း၊
- မဲပေးခြင်းပစ္စည်းကိရိယာများဖြစ်သည့် ခဲတံများ၊ မဲပေးသည့်ပစ္စည်းကိရိယာများ၊ ကွန်ပျူတာများ၊ tablets ၊ keyboards များအား မကြာခဏ သန့်စင်ခြင်း တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲအား ရွှေ့ဆိုင်းရန် (သို့) ဆက်လက်ကျင်းပရန် ဆုံးဖြတ်ခြင်း

ရွေးကောက်ပွဲအား ဆက်လက်ကျင်းပခြင်း (သို့) ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းသည် အစိုးရ၊ ရွေးကောက်ပွဲစီမံခန့်ခွဲရေးဌာနနှင့် ကျန်းမာရေးတာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် ရှောင်လွှဲ၍မရသည့် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းသည် အသင့်လျော်ဆုံးဖြစ်မည်ဖြစ်သော်လည်း ရွှေ့ဆိုင်းရန်ဆုံးဖြတ်လိုက်ပါက အောက်ဖော်ပြပါ ကိစ္စရပ်များ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါ သည်။ ဥပမာ -

- ဂုဏ်သတင်းဆိုင်ရာပြဿနာ(ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်သည့်အဖွဲ့အစည်းအတွက်၊ ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ယုံကြည်မှု၊ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးများအတွက်)
- နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပြဿနာ (ပြိုင်ဆိုင်မှုနယ်ပယ်အား အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေပြီး လက်ရှိအစိုးရအဖွဲ့ သို့မဟုတ် အတိုက်အခိုက်အဖွဲ့အား ယုံကြည်မှုလျော့နည်းစေသည်)
- ငွေကြေးဆိုင်ရာပြဿနာ (ဘတ်ဂျာနယ်ဝေသုံးစွဲမှု ဥပမာ - ပြန်လည်မရနိုင်တော့သည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလိုက်သော ငွေကြေး)
- လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်ရသည့် ပြဿနာ (အခြားရက်ကို ရွေးချယ်သတ်မှတ်ရန်မလွယ်ကူခြင်း၊ ဥပမာ - မုတ်သုံရာသီ၊ ဆောင်းရာသီနှင့် အခြားအရေးကြီးသည့် အခမ်းအနားများကြောင့်)
- ဥပဒေဆိုင်ရာပြဿနာ (ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ဥပဒေကြောင်းအရ ရင်ဆိုင်ခြင်းကို ခံနိုင်ခြင်း)

အကြံပြုချက်များ

ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များနှင့်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များအကြားအကြံဉာဏ်ရယူခြင်းနှင့် ဆယ်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းများဖြင့် အဖြေရှာရမည်ဖြစ်ပါသည်။ International IDEA အဖွဲ့အနေဖြင့် အောက်ပါအချက်များအား အကြံပြုအပ်ပါသည်-

- ဝန်ထမ်းများနှင့်ပြည်သူလူထုလုံခြုံမှု၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဆိုင်ရာအကန့်အသတ်များ၊ ဒီမိုကရေစီ၏ အနှစ်သာရဖြစ်သော အားလုံးပါဝင်ခြင်း၊ တန်းတူညီမျှခြင်းနှင့် တာဝန်ခံခြင်းတို့အား ဂရုတစိုက်ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း။
- ရွေးချယ်စရာ အခြားသော မဲပေးခြင်းနည်းလမ်းများအတွက် ဆောင်ရွက်ရမည့် Logistic ကိစ္စရပ်များအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း။
- ရွေးကောက်ပွဲအား ဆက်လက်ကျင်းပမည်ဆိုပါက အန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်မည့် အခြေအနေများအား လျော့နိုင်သမျှ လျော့နည်းရန် လုပ်ငန်းစဉ်များ။
- ရွေးကောက်ပွဲအား ရွှေ့ဆိုင်းမည်ဆိုပါက ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအား ဆောင်ရွက်ရန် တင်းကြပ်သည့် လမ်းညွှန်ချက်များ၊ အစီအစဉ်များ။

- စိန်ခေါ်နေသည့်အခက်အခဲကိစ္စရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြည်သူ့လူထုနှင့် ဆက်သွယ်အသိပေးခြင်း
(ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရသည့် အကြောင်းပြချက်များ၊ ဒီမိုကရေစီအား အကာအကွယ်ပေးမည့်
လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များအား)

ကိုးကားချက်များ

Bulmer, E. W., Emergency Powers, International IDEA Constitution-Building Primer No. 18, (Stockholm: International IDEA, 2018), <<https://www.idea.int/publications/catalogue/emergency-powers>>, accessed 25 March 2020

Centers for Disease Control and Prevention (CDC), Recommendations for Election Polling Locations, <<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/election-polling-locations.html>>, accessed 25 March 2020

James, T. S. and Garnett H. A., ‘Introduction: the case for inclusive voting practices’, Policy Studies, 41:2-3 (2020), pp. 113-30, <<https://doi.org/10.1080/01442872.2019.1694657>>

McGowan, C., ‘Chile moves to postpone constitutional referendum amid coronavirus crisis’, The Guardian, 19 March 2020, <<https://www.theguardian.com/world/2020/mar/19/chile-postpone-constitutionalreferendum-coronavirus-crisis>>, accessed 25 March 2020

Süddeutsche Zeitung, ‘Das landesweite Ergebnis liegt vor’ [The state-wide result is available], 20 March 2020, <<https://www.sueddeutsche.de/bayern/kommunalwahl-2020-bayern-newsblog-1.4841066>>, accessed 25 March 2020

Vote NZ: New Zealand Electoral Commission website, COVID-19 and the 2020 General Election, <<https://vote.nz/elections-and-more/all-events/2020/2020general-election/covid-19-and-the-2020-generalelection/>>, accessed 25 March 2020

International IDEA publications are independent of specific national or political interests. Views expressed in this publication do not necessarily represent the views of International IDEA, or those of its Board or Council members.

© 2020 International Institute for Democracy and Electoral Assistance

The electronic version of this publication is available under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 (CC BY-NC-SA 3.0) licence. You are free to copy, distribute and transmit the publication, and to remix and adapt it, provided it is only for non-commercial purposes, that you appropriately attribute the publication, and that you distribute it under an identical licence

For more information visit the Creative Commons website: <<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>>

Design and layout: International IDEA

DOI: <<https://doi.org/10.31752/idea.2020.13>>

About International IDEA

Founded in 1995, the International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA) is an intergovernmental organization that supports sustainable democracy worldwide. The Institute is the only intergovernmental organization with a global mandate solely focused on democracy and elections, and is committed to be a global agenda-setter in the democracy-building field. With 33 Member States from all continents, International IDEA supports the development of stronger democratic institutions and processes; and fosters sustainable, effective and legitimate democracy through the provision of comparative knowledge resources, dialogues and partnerships at the global, regional and country levels.

Project office

International Institute for Democracy and Electoral Assistance
Strömsborg
SE-103 34 Stockholm
SWEDEN
Tel: +46 8 698 37 00
E-mail: info@idea.int
Website: <<https://www.idea.int>>

International IDEA Myanmar
68 (B) Sayar San Road,
Bahan Township Yangon,
Myanmar
Email: info-myanmar@idea.int
Website: <<http://constitutionnet.org/myconstitution-myanmar>>
Tel: +95 9 263128104